

KONSTEN I TÄBY CENTRUM

För dig som är lärare

STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM

SLÖJD STHLM

TÄBY

STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM

SÖLJD STHLM

Lärarhandledning utgiven av

© Stockholms läns museum 2018, Flemingsberg

stockholmslansmuseum.se

Text: Rebecka Walan

Form: Lenita Gärde

Omslag: Gzim och den frusna sjön av Knutte Wester, foto: Eva Dalin

Med stöd av Stockholms läns landsting

INNEHÅLL

INTRODUKTION	5
<i>KAPITEL 1</i>	
OM OFFENTLIG KONST	7
Offentlig konst - varför då?	7
Vad är offentlig konst?	7
Om konsten i Täby centrum	8
<i>KAPITEL 2</i>	
METOD OCH TIPS	9
<i>KARTA ÖVER TÄBY CENTRUM</i>	10
<i>KAPITEL 3</i>	
KONSTVERK OCH KONSTNÄRER	11
Gzim och den frusna sjön av Knutte Wester	13
Samtalsfrågor och uppgifter	14
Svart knapp av Hiroshi Koyama	15
Samtalsfrågor och uppgifter	17
Lille prinsen av Mats Åberg	19
Samtalsfrågor och uppgifter	20
Djur i Vänortsparken av Eva Fornå	21
Samtalsfrågor och uppgifter	26
Katten Toulouse, Haren Hassan, Kaninerna Kalle och Karin, Hunden Bella av Hermine Kelle	27
Samtalsfrågor och uppgifter	32
<i>KAPITEL 4</i>	
ÅTERSAMLING I KLASSRUMMET	33
Förslag på skapande efter konstvandringen	34
KÄLLOR	34
Utdrag ur FN:s Barnkonvention	35

INTRODUKTION

I Täby centrum finns en stor samling offentlig konst. Den är som en stor konstskatt och helt gratis att använda. Här vill vi uppmuntra dig som lärare att använda konsten i lärandet och ge tips på hur du kan arbeta med den i skolan.Handledningen är gjord med tanke på att du ska kunna gå en rundvandring i centrum tillsammans med din klass och berätta och samtala om konsten.

Här finns en introduktion till vad offentlig konst är och information om konstnärer och konstverk. Som fördjupning följer förslag på samtalsfrågor, uppgifter och skapande aktiviteter. Sist presenteras olika varianter på skapande som fungerar för alla konstverk.

Handledningen är skriven så att den ska kunna användas för hela grundskolan. Du som lärare känner dina elever bäst och väljer den information, de samtalsfrågor och skapande aktivitet som fungerar för din årskurs.

Lärohandledningen är ett samarbete mellan Täby kommun och Stockholms läns museum.

KAPITEL 1

OM OFFENTLIG KONST

OFFENTLIG KONST – VARFÖR DÅ?

Den offentliga konsten är en del av kulturarvet och speglar värden som demokrati och yttrandefrihet. Genom att använda konsten i läroplanen kan ni uppfylla flera kriterier i läroplanen i ämnena bild, svenska, historia och samhällskunskap. Läser ni om hembygd kan konsten förstärka det som finns i närmiljön. Men framför allt kan konsten ge en stark upplevelse. Den kan också väcka lusten att berätta och dela med sig av sina tankar och inspirera till eget skapande. Det är en mäktig konstform som tar plats på våra gator och torg och den kommer att finnas kvar för en lång tid framöver -när du har lärt dig om konstverken kan du använda dig av dem även för framtida klasser.

Till skillnad från konst på museer är den offentliga konsten tillåten att känna och ta på. Att kunna följa en skulpturs lina eller skrovliga yta ger en extra dimension till konstverket. Ofta är det konsten som finns allra närmast som är svårast att upptäcka, men när ni väl fått upp ögonen för den är det lättare att se flera konstverk. En förhoppning är att ni ser med nya ögon efter att ha studerat och samtalat om konstverken.

VAD ÄR OFFENTLIG KONST?

Innan ni ger er ut på en konstvandring kan du med fördel hålla en introduktion om offentlig konst i klassrummet.

Ordet offentlig betyder ”öppen och tillgänglig för alla”. Det är alltså konst som alla ska kunna ta del av och den står på platser som tillhör oss alla. En motsats till offentlig är privat. Konstverken hemma på väggen är inte offentliga utan privata.

Det finns en bestämmelse i Sverige som säger att när vi bygger offentliga byggnader, som skolor

och sjukhus, bör en procent av byggkostnaderna gå till offentlig konst. Bestämmelsen kom till genom ett beslut i Sveriges riksdag 1937. Tanken var att det skulle leda till mer konst, så att fler skulle kunna ta del av den: Konst åt alla oavsett var du bor eller vem du är! Men en-procentsregeln blev ingen lag utan en rekommendation, något som samhället önskar.

I Täby har de som byggt och bekostat de nya bostadskvarteren betalat för konsten medan kulturenheten har ansvarat för att välja och kontakta konstnärer. Här följer man inte en-procentsregeln, procentregeln blir olika stor beroende på byggprojektets storlek.

Låt eleverna fundera över procentregeln och börja med att räkna i låga siffror. Vad är en procent av hundra kronor? Om en byggnad kostar en miljon att bygga så blir en procent av byggnadskostnaderna 10 000 kronor.

Konst som finns utomhus måste kunna hålla för olika väder och årstider. Det måste konstnärerna tänka på när de gör konsten. Tåliga material är olika former av metaller och trä, men det vanligaste materialet är brons. Brons är en blandning av metallerna tenn och koppar. För att kunna göra en skulptur i brons måste den gjutas i olika steg utifrån den ursprungliga skulpturen, som kan vara gjord av trä, lera eller vax.

En bra övning är att eleverna får fundera på vad en skulptur kan vara gjord av, medan du skriver upp förslagen på tavlan. Fundera sedan tillsammans på vilka material som kan hålla under ett helt år i olika årstider och temperaturer.

Flygbild över Täby, Täby Centrum och Grindtorp. Bilden togs från helikopter på väg till de arkeologiska undersökningarna i Karby och Sylta. Foto: Mattias Ek

OM KONSTEN I TÄBY CENTRUM

Täby centrum började byggas ut 2007 och blev klart under 2018. Invånarna fick ett större centrum med en ny esplanad, ett nytt torg och nya bostäder. Då var det också dags att planera in ny offentlig konst. Arbetet med att hitta och kontakta konstnärer började 2011. För att kunna välja ut konstnärer tillsattes en jury. Den bestod av tjänstemän från Kultur- och Fritid och Samhällsutvecklingskontoret, politiker från Stadsbyggnadsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden, och en oberoende utomstående konstkonsult.

Juryen beslutade att köpa in färdiga konstverk till kommunen. Utifrån de intresseanmälningar som konstnärer lämnade in gjorde juryn ett urval. Konstverken presenterades för Täbyborna i tidningen Mitt i Täby. Här uppmanades de att rösta på sina favoriter. Vinnarna blev de som nu finns i centrum. Det är byggherrarna, de som äger marken och byggt husen, som bekostat den nya konsten.

*”Liksom en målning
ofta har en ram,
bildar omgivningen en
ram till den konst som
finns utomhus.”*

KAPITEL 2

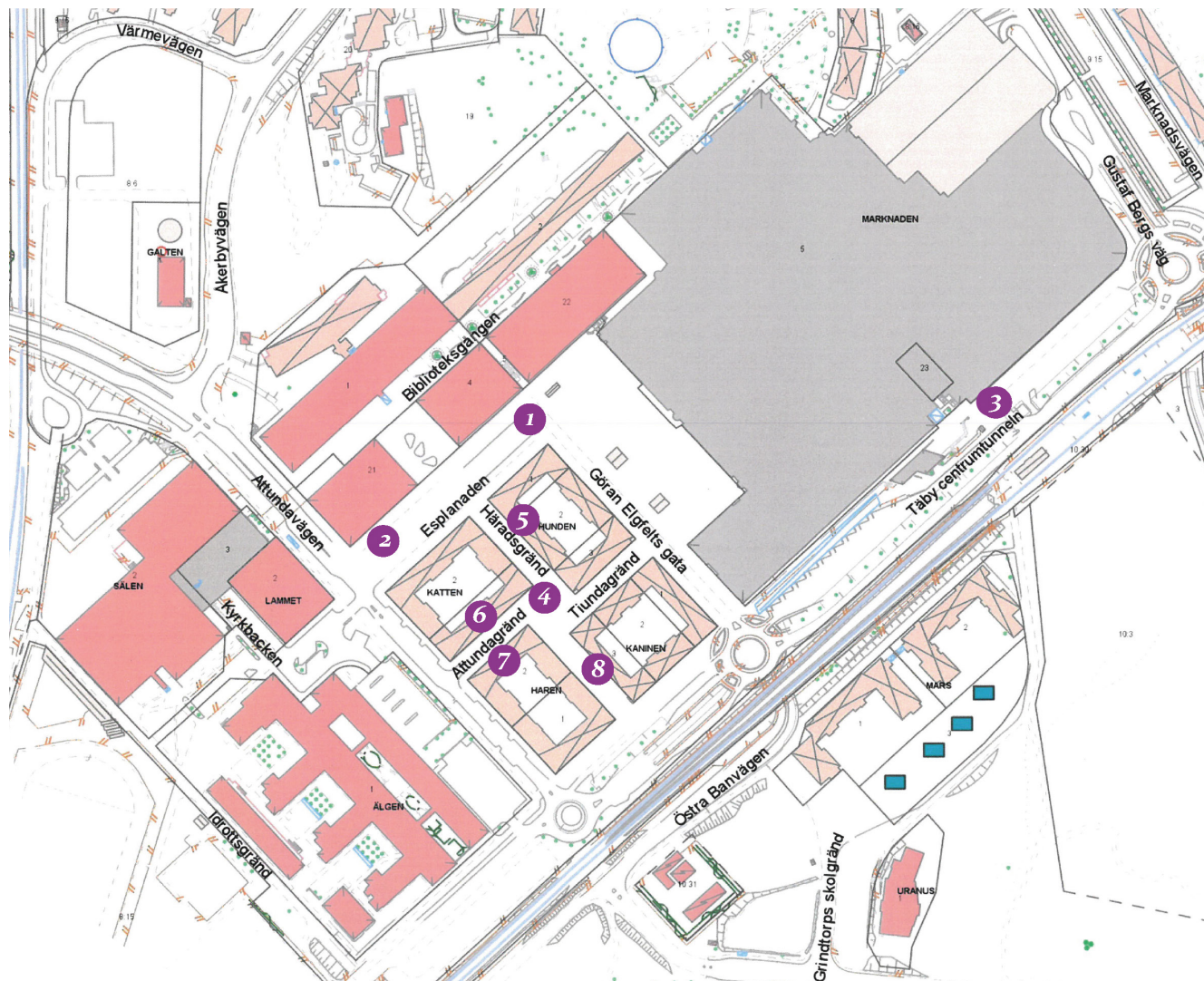
METOD OCH TIPS

Under rundvandringen är det en fördel att låta eleverna stå i ring runt varje skulptur så att de kan se och beskriva från olika håll och vinklar. Tillsammans ser ni mer och det är en fördel när ni pratar om konst. När det gäller samtalsfrågorna kan det vara en poäng att emellanåt låta eleverna fundera över dem gruppvis, och sedan berätta för hela klassen hur de har resonerat. Oavsett hur du väljer att arbeta: Följ upp elevernas svar med att nyfiket låta dem förklara hur de tänker. På så sätt kan alla i gruppen lättare följa med i tankegångarna.

Liksom en målning ofta har en ram, bildar omgivningen en ram till den konst som finns utomhus. Om ramen är rätt använd förhöjer

den konstverkets uttryck, och bidrar även till att skapa en frizon, ett lugn runtomkring. Det kan handla om en stenläggning, en sockel, en gräsmatta eller himmelen. Låt eleverna fundera på vilken ”ram” de olika konstverken har och hur konsten påverkas av omgivningen. Skapar den ett lugn eller ger den liv? Fundera också på hur konstverket påverkar sin omgivning.

Uppmana eleverna att under rundvandringen fundera på vilka konstnärer som är representerade på de offentliga platserna i Täby? Hur många av konstnärer är kvinnor och hur många är män?

Konstkarta över Täby centrum

KONSTVERK

1. Gzim och den frusna sjön
2. Svart knapp
3. Lille Prins
4. Djur i Vänortsparken
5. Hunden Bella
6. Katten Toulouse
7. Haren Hassan
8. Kaninerna Kalle & Karin

KONSTNÄR

Knutte Wester
 Hiroschi Koyama
 Mats Åberg
 Eva Fornå
 Hermine Keller
 Hermine Keller
 Hermine Keller
 Hermine Keller

*”Låt det ta den tid det tar,
om eleverna blir
engagerade och samtalet
intressant så har
ju något bra inträffat.”*

KAPITEL 3

KONSTVERK OCH KONSTNÄRER

I detta kapitel presenteras konstnärer och konstverk. Sedan följer förslag på samtalsfrågor till konstverken och förslag på uppgifter och skapande. Kanske att ni vill fördjupa er lite längre i ett konstverk? Låt det ta den tid det tar, om eleverna blir engagerade och samtalet intressant så har ju något bra inträffat. Konsten har väckt känslor och idéer. Bättre att stanna

i det som känns fruktbart än att försöka hinna med allt på en gång. Konsten kommer ju att stå kvar för lång tid framöver. Antingen tar ni en ny tur en annan dag, eller så får eleverna i uppgift att leta upp konstverken på egen hand och skriva ner vad de tänker och ser, med hjälp av frågorna i handledningen.

Gzim och den frusna sjön. © Knutte Wester/Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

1

GZIM OCH DEN FRUSNA SJÖN AV KNUTTE WESTER

Tillkomstår: 2012 Placering: 2018

Material: Brons

OM KONSTNÄREN

Konstnären Knutte Wester bor i Umeå och är född 1977. Han intresserar sig bland annat för människor som har det svårt och som inte kan göra sina röster hörda.

När Knutte var liten tog hans farmor hand om honom om dagarna. Farmodern som hette Hervor var en historieberättare. Hon berättade som sagor brukar berättas men de handlade inte om prinsar och prinsessor. Istället berättade hon om sitt liv och sin uppväxt på barnhem, där hon placerades för att hennes mamma inte kunde ta hand om henne. Hervor föddes utan att ha en pappa, utanför äktenskapet, och vid den här tiden ansågs det vara något skamligt. Hervors mamma mätte så dåligt att hon försökte dränka sig själv och sitt barn. Men när hon gick ut på isen för att hitta en vak, fann hon ingen, som tur var. Så mamman och barnet Hervor levde vidare.

Att Knutte fick höra den här historien påverkade honom så att han ville berätta om människor som mött svårigheter i livet. Ofta handlar hans konst om barn. Han arbetar med olika material och i olika tekniker. Det är sammanhanget och historien som avgör vilken form konsten får. Ibland målar han, ibland tecknar han. Ibland gör han film och ibland skulpturer.

Alla personer, barn och vuxna, som han berättar om har funnits på riktigt. Genom att det handlar om unika personers berättelser kan konstverken väcka starka känslor.

Han säger så här:

"Jag arbetar med frågor som intresserar mig. Jag skulle gärna vilja ha makt att förändra sådant som är fel i samhället och jag tror inte på att tala om för människor hur någonting är utan vill istället visa exempel så att de själva får bilda sig en uppfattning."

OM KONSTVERKET

År 2003 flyttade Knutte Wester sin ateljé till ett flyktingläger i Boliden. Det var ett projekt som

drevs som en öppen ateljé. Där mötte han en liten pojke som var nio år gammal och hade flytt från Kosovo. Han hade flytt med sin familj för att det var krig och för att de riskerade att bli dödade. En stor del av sin uppväxt hade han tillbringat på olika flyktingläger i Europa. Den lille pojken lånade Knuttes kamera och filmade sig själv och sin ankomst till Sverige.

Pojken bestämde sig direkt för att detta skulle bli hans plats på jorden, hans nya hem. Här i Boliden ville han bo. Han lärde sig att prata svenska så bra att han till och med pratade norrländska. Hans dröm var att bli fotbollsproffs.

En vinterdag kom pojken till Knutte och sade att han hade något viktigt att berätta. Tillsammans gick de i väg och hamnade vid ett bänkbord vid en frusen sjö. Pojken satte sig på bordet med fötterna på bänken. Han berättade att han och hans familj skulle bli utvisade till Kosovo. Det var först när han sa orden högt som han själv tycktes förstå innebörden av beskedet. Då kom tårarna. Liksom sjön var frusen, frös barnets drömmar till is.

Minnet av pojken lämnade inte Knutte Wester. Åtta år efter händelsen vid sjön, 2011, gjorde han en skulptur med titeln "Gzim och den frusna sjön".

Han säger så här:

"Det är inte en skulptur av en person, utan av ett minne. En historia som tiden förvandlat till en metafor; vid den tiden då skulpturen tog form hade pojken flyttat och gått vidare i livet. Men nu fanns det andra människor, andra bänkar, och andra sjöar som frusit till is."

Skulpturen i Täby är den tredje skulpturen i Sverige av "Gzim och den frusna sjön". De andra finns i Västerås och Skellefteå. När medborgarna i Täby fick rösta om vilka konstverk de ville ha fick "Gzim och den frusna sjön" tillsammans med "Svart knapp" flest andel av rösterna. 60 % av de som röstade önskade ha Gzim i Täby centrum.

1

Samtalsfrågor

1. Hur ser det ut runtomkring skulpturen?
Uppmana eleverna att se på marken och vad som finns bakom och framför. Vilken ram har konstverket?
_____
2. Beskriv konstverket. Tänk att ni berättar för någon som inte kan se vad ni ser.
_____
3. Vad har pojken för kläder på sig?
_____
4. Vilket ögonblick i pojkens liv tänker ni att Knutte har skildrat här?
_____
5. Titta på ryggsäcken bredvid, vad kan ni se på den?
_____
6. Vad gör pojken? Hur känner han sig?
_____
7. Om skulpturen av pojken kunde tala, vad skulle ni då kunna höra?
_____
8. Om ni skulle få säga något till honom, vad skulle ni då säga?
_____
9. Om ni skulle få göra något med honom, vad skulle ni då göra?
_____
10. Vilken känsla tycker ni att platsen får av skulpturen och dess uttryck?
_____
11. Vad tycker ni om att det finns en skulptur som föreställer en pojke som sitter och gråter i Täby?
_____

Uppgifter

- A) Låt eleverna leta efter artiklar i tidningar om flyktingar som de får berätta för varandra om i klassrummet innan ni tittar på skulpturen. Låt dem sedan diskutera och fundera över om det blir någon skillnad mellan nyhetsrapporteringen och upplevelsen av skulpturen av pojken.
●
- B) Vad får vi veta genom nyheter och vad får vi veta genom skulpturen?
●
- C) Vilken förmedlingsform väcker mest empati?
●
- D) Vilken förmedlingsform ger mest information?
●
- E) Låt eleverna läsa igenom utdraget ur FN:s barnkonvention, som presenteras längst bak i handledningen, och fundera över om det som hände pojken var rätt enligt konventionen. Diskutera frågan i klassrummet och låt eleverna motivera varför de tycker som de tycker.

SVART KNAPP AV HIROSHI KOYAMA

Tillkomstår: 2012 Placering: 2018

Material: Diabas

OM KONSTNÄREN

Hiroshi Koyama föddes 1955 i Japan i staden Kyoto. Redan när han gick i skolan blev han intresserad av att bygga och göra konstruktioner. Hans pappa arbetade med att renovera hus och ibland följde han med honom och hjälpte till. Pappans arbete med hus fascinerade honom.

När det var dags att utbilda sig valde han att bli arkitekt. Han utbildade sig mellan 1971 till 1976. I Japan är de flesta hus byggda i trä men Hiroshi blev istället intresserad av sten. För att lära sig mera om sten gick han i lära hos en stensemästare. Den sten som Hiroshi lärde sig att arbeta med var granit. När han väl börjat med sten ville han inte längre arbeta som arkitekt. Istället började han arbeta konstnärligt med stenen. Under tio års tid arbetade han som stenkonstnär.

År 1987 besökte han Sverige för att titta på en särskild sorts sten som heter diabas som finns i Skåne. Hiroshi tyckte så mycket om just den stensorten att han bestämde sig för att flytta till Sverige. Att en konstnär väljer att flytta så långt som från Japan till Sverige för en stens skull är ju lite märkvärdigt. Då frågar man sig: Vad är det som är så speciellt med diabas?

Diabasen bildades för 900 - 1500 miljoner år sedan under vulkanutbrott i jordens inre. Då pressades glödande magma upp mot jordens yta som stelnade. Bergarten ser ut som svarta ränder i berget.

Hiroshi tyckte om hur stenen kändes, såg ut och att den var väldigt gammal. Han upptäckte

att stenen var ovanligt hård och tung, samtidigt som uttrycket var mjukt. Särskilt mycket gillade han diabasens svarta färg som han upplevde hade en mjuk ton. Tack vare stenen kom Hiroshi sedan att stanna i Sverige.

Han hugger själv ut sina skulpturer. Det är ett tungt jobb eftersom diabasen är ovanligt hård. Han måste använda hörselskydd och glasögon när han hugger och slipar eftersom det både låter och dammar så mycket.

I sina skulpturer brukar han låta diabasen möta andra material, till exempel koppar eller stål. Men han säger att det är diabasen som har huvudrollen, medan det andra materialet har birollen. Ungefär som om skulpturernas olika delar skulle vara skådespelare i en teaterföreställning.

OM KONSTVERKET

Varför sitter det en knapp i en sten? För Hiroshi är knappen en symbol. Den är en symbol för människan och det som står människan nära. Knappen finns i flera av våra kläder, nästan alltid har vi en eller flera knappar på oss. Med knappen öppnar och stänger vi våra plagg och på det viset blir knappen en slags dörr. Knappen finns i kläder över hela världen i många länder. Här sitter knappen fast i stenen, ett möte mellan det som människan har tillverkat och naturens urkraft.

Hiroshi tycker om att blanda material. Här har han gjort det genom att knappen fått en koppartråd genom sina hål. Men varför har knappen en spricka? Stenen som knappen vilar i har också räfflor. Genom att rista och göra sprickor låter Hiroshi oss kika in i den uråldriga stenens inre.

Svart knapp. © Hiroshi Koyama/Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

2

Samtalsfrågor

1. Vad ser ni? Låt eleverna tillsammans beskriva skulpturen.
_____
2. Titta på skulpturens olika former. Finns det någon form som känns mjuk eller hård?
_____
3. Känn på skulpturens olika delar. Hur känns de?
_____
4. Fantisera – Vad har hänt? Varför sitter det en knapp i stenen?
_____

Uppgifter

- A) Skriv en saga som handlar om knappen i stenen.
●
- B) Leta efter stenar att utgå ifrån till ett konstverk. Använd sedan ett annat material för att skapa ett oväntat möte till en skulptur. Använd tex trä, tyg eller varför inte en knapp. Sätt fast med skol-lim eller trä-lim och låt eleverna berätta om sina verk: Muntligt, skriftligt eller både och.

Lille Prins. © Mats Åberg/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

3

LILLE PRINS AV MATS ÅBERG

Placering: 2013 Material: Brons

”Man ser bra med hjärtat. Det väsentliga är osynligt för ögonen.” /Antoine de Saint Exupéry

OM KONSTNÄREN

Mats föddes 1954 i Stockholm och var yngst i en syskonskara av fem barn. I hemmet fanns det gott om litteratur och det spelades ofta musik. En dag när han var liten hörde han sin mamma säga till en grannkvinna att han skulle bli konstnär när han blev stor. Anledningen var att det inte fanns något annat han kunde bli, enligt henne. Så blev det. Mats blev konstnär och gick i fem år Kungliga konsthögskolan.

Han får inspiration från både musik och litteratur till sin konst. Han berättar att den konst som berör honom mest är den som skildrar hela människan. Det gäller både människans mörka och ljusa sidor, men även de motsägelsefulla.

Mats arbetar mest med skulptur. Ibland får han idén till en skulptur genom den plats den ska vara på, ibland kommer idén direkt. Han säger att detta är något som alla kan uppleva; att bilder kommer till oss i svåra eller glada stunder. Konstnärer har förmågan att lyfta ut dessa bilder så att vi tillsammans kan titta på dem. Mats arbetar i brons som är ett starkt och tåligt material, och som han tycker åldras med skönhet. Hans idé om uttrycket och placeringen här i Täby är att ”Lille prins” har en stillhet som manar till eftertänksamhet innan besökaren går in i köpcentret.

Om att göra skulptur säger Mats så här:

”Att göra en skulptur är ett sätt att påverka rummet. Skulpturen skapar det rum den befinner sig i. En skulptur behöver luft omkring sig. När jag gör en skulptur tar jag hänsyn till rummet där den skall stå och hur den skall placeras. Ett litet rum kan fordra en stor skulptur. En liten skulptur kan bära ett jätterum. Det finns inga bestämda regler då varje plats är unik.”

OM KONSTVERKET

Skulpturen finner ni på väg ner mot tåget eller mot köpcentret, beroende på vilket håll ni kommer ifrån. Den är placerad på en sockel som är ungefär en meter hög. En pojke sitter inuti en halvmåne och spelar på en flöjt. Månen är i sin tur placerad på en båge som är böjd åt andra hållet. Den lille pojken har en krona på huvudet och sitter med benen dinglandes mot månen. Pojken har ingen baksida. Hans ansikte finns på båda sidorna.

Skulpturen är inspirerad av boken ”Lille prinsen” av den franska författaren Antoine de Saint – Exupéry. Boken handlar om en liten prins som kommer från en annan planet. Han har landat på jorden och träffar på en pilot som tvingats nödlända i öknen. Prinsen ställer många frågor men ger nästan inga svar. Boken skrevs 1943 men många läser den fortfarande eftersom den handlar om livsfrågor. Budskapet är att vara nära konsten, allvaret och det väsentliga i livet. Skulpturens undertitel är ett citat från ”Lille prinsen” (i vissa upplagor på sidan 72 i boken).

3 Samtalsfrågor

1. Beskriv skulpturen - tänk att ni pratar i telefon med någon som inte kan se vad du ser.
_____
2. Hur känner den lille prinsen sig?
_____
3. Kan man se att det är en prins? Hur då i så fall?
_____
4. Hur gammal tror ni att han är?
_____
5. Vad har han på sig?
_____
6. Ensamhet kan vara både sorglig och skön. Hur tycker ni att det känns här?
_____
7. Hur låter musiken som han spelar? Glad, allvarlig, sorgsen, eller på något annat sätt?
_____
8. Hur skulle det kännas att sitta på en måne som den lille pojken gör?
_____
9. Hur är platsen som skulpturen står på? Studera människorna som går förbi: Går de långsamt eller snabbt?
_____
10. Vilken känsla tycker du att skulpturen ger platsen? På vilket sätt påverkar den platsen?

Uppgifter

- A) Läs boken "Den lille prinsen". Diskutera gärna efter varje kapitel.
●
- B) Jobba med lera och gör en figur som är på en plats i rymden. Fundera på hur du vill att den ska se ut att känna sig.
●
- C) Skriv en saga eller en berättelse om prinsen på månen.

4

**DJUR I VÄNORTSPARKEN AV
EVA FORNÅ**

Placering: 2018

*Material: Material: brons, sten, stål, glasfiber-
armerad PVC*

OM KONSTNÄREN

Eva Fornå är född 1962. Hon skulpterar framförallt djur. Som liten satt hon ofta hemma och ritade. Hon ritade allt möjligt men särskilt inspirerad blev hon av boken "Djuren och deras ungar". Den boken läste hon om och om igen tills den gick sönder. I skolan tyckte hon inte om att rita. Hon tyckte att lektionerna var för styrda och inte tillät eleverna att skapa fritt.

Att hon skulle bli konstnär var inte självklart. Det började med att en kompis bad henne att följa med på en keramik kurs. Sedan var hon fast. I Göteborg började hon på konstskolan Gustavus Primus målarskola. När hon kom in på Konsthögskolan i Umeå 1987 började hon skulptera. Skulpturen har sedan dess blivit hennes konstform. Det hon gillar med just skulptur är att man kan ta på den och hålla i den, att den har en tyngd och finns "på riktigt".

För Eva betyder djur mycket. Hon förundras över att det finns så många arter på jorden och att djur kan se så olika ut. Hon har alltid haft egna djur. Just nu har hon en katt och en hund, men har tidigare också haft kaniner och höns.

Att hon skulpterar djur beror också på att hon tycker att de har så tydliga uttryck, att deras uttryck kommer fram bättre än i skulpturer av människor. När vi ser på skulpturer som föreställer människor är det lätt att vi utan att tänka

på det försöker avgöra kön, ålder och etnicitet. Vi kodar av på ett särskilt sätt. När vi tittar på skulpturer av djur blir istället uttrycket mera framträdande. Vi kategoriserar inte lika lätt som med människor, menar Eva.

Så här säger Eva om att se på konst:

"Det bästa med konst är att man får bestämma själv, det finns inget rätt eller fel när det gäller tolkning, det finns bara olika."

OM KONSTVERKET

Fyra djur är placerade längs med gången i Vänortsparken. En wallabe, en slags känguru, sitter och läser under en blomma. Blomman fungerar också som lampa. En tamandua hänger i en stång. Ett litet jordsvin går och tittar i marken. Vad letar det efter? Ett spökdjur klamrar sig fast vid en stång med vaken blick. Var finns dessa djur på jordklotet?

Jo, de kommer från fyra världsdelar; wallabeen är från Australien, jordsvinet håller till i Afrika, spökdjuret kommer från Asien och tamanduan från Sydamerika. Idén att göra djur från olika delar av världen fick Eva av parkens namn. Djuren är symboler för vänskap över olika delar av världen.

Djuren är utförda i naturlig storlek. Alla sysslar de med något. En läser, en klänger, en annan går och en hänger. Tanken är att djuren ska locka till samspel och lek med de som går förbi. Hon tycker inte om när djuren bara står och tittar. Då kan de som går förbi känna sig iakttagna.

Djur i Vänortsparken. Wallabe. © Eva Fornå/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

Djur i Vänortsparken. Spökdjur. © Eva Fornå/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

Djur i Vänortsparken. Tamadua. © Eva Fornå/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

Djur i Vänortsparken. Jordsvin. © Eva Fornå/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

4

Samtalsfrågor

1. Studera ett djur i taget. Vad gör figuren?
_____
  2. Hur ser den ut att känna sig? Glad, lugn, avslappnad, nyfiken, koncentrerad eller på något annat sätt?
_____
  3. Vilken ram finns runt djuret? Vilken bakgrund?
_____
  4. Jämför sedan de olika djuren med varandra? Vilket tycker ni är det allvarligaste? Vilket tycker ni är mest koncentrerad. Vilket är mest lekfull?
_____
  5. Vilket tycker ni verkar vara äldst och yngst?
_____
- Om de skulle kunna låta, vilka ljud kan ni då höra? Låt eleverna göra de ljud som de tänker att djuren gör. Kanske att djuren till och med kan prata, vad skulle de då säga?
6. _____
  7. Vilket av dem skulle ni vilja ha till kompis idag?
_____
  8. Vad skulle ni vilja göra tillsammans med de olika djuren? Låt eleverna välja ett djur var att berätta om, eller dela in dem i grupper.

Uppgifter

- A) Gör egna djurskulpturer med lera. Temat kan vara "Mitt favoritdjur" eller "Ett fantasidjur". Använd självtorkande lera (Das Pronto) som också går att måla på både innan och efter att den torkat. När skulpturerna är klara är det dags att sätta en titel på dem. Vad ska de heta? Och var vill eleverna att de ska stå om skulpturerna placeras utomhus?
•
- B) Skriv en berättelse om ett av djuren i parken. Hur har den hamnat här och varför gör den det den gör? Vad gjorde den förut? Vad tänker den på och hur känner den sig? Vad ska den göra om en stund? Låt eleverna skriva i jagform för att få djurets perspektiv på tillvaron.

5

KATTEN TOULOUSE, HAREN HASSAN, KANINERNA KALLE OCH KARIN, HUNDEN BELLA AV HERMINE KELLER

Placering: 2018 Material: Brons

OM KONSTNÄREN

Hermine Keller är född 1943. Hon började skulptera redan som liten. Då täljde och skar och hon fram människor och djur i trä, till exempel små gubbar och en sovande and. Hon är utbildad vid Canterbury school of Art. Därefter började hon på Konstfack på Silversmide, men valde istället att arbeta med skulptur. Mellan 1966 och 1971 gick hon på Kungliga konsthögskolan i Stockholm. I början av hennes konstnärskap arbetade hon med abstraherade former av människor och djur. Numera är hennes skulpturer mera realistiska.

Så småningom flyttade hon ut på landet, till Frösunda i Vallentuna där hon hade en gård och omgav sig med både hästar, höns och hundar. Djuren blev då hennes modeller. Utmaningen med att skulptera djur är att fånga deras personlighet i både rörelse och uttryck. Hon tecknar sällan utan arbetar direkt med leran och behöver ha djuren framför sig för att kunna skulptera av dem. Det är inte helt lätt eftersom djur är rörliga, en del till och med snabba. Ibland låter hon djur och människa finnas i en och samma skulptur så att de är i relation till varandra. Hennes fingeravtryck syns tydligt i skulpturerna; ett impressionistiskt sätt att arbeta. Nu har Hermine tillsammans med konstnären Stig Edlund en ateljé i Roslagsbro i Norrtälje.

OM KONSTVERKET

Hermine Kellers djurskulpturer är placerade runt om bostadskvarteren i Täby centrum. Katten finns vid kvarteret Katten, Hunden vid kvarteret Hunden, Kaninerna vid kvarteret Kaninen och Haren vid kvarteret Haren. Konstnärens uppdrag bestod i att skapa skulpturer till kvarteren som redan hade fått djurnamn. Alla skulpturer har olika uttryck, ändå är det tydligt att de är gjorda av samma konstnär. Ett kännetecken för Hermines skulpturer är att hon inte eftersträvar att få en slät yta. Istället är avtrycken från konstnärens händer tydliga. Du kan följa och känna hur hon har tryckt och klämt i leran, som varit förlagan till skulpturen.

Djuren i Täby gör olika saker. Katten strosar omkring med nosen i marken. Kaninen tittar upp med ena tassens upplyft, hunden bevakar sin boll genom att lägga tassens på den, haren lystrar med öronen upplyfta.

Modell till hunden var Hermines egen hund som heter Bella och är av rasen dvärgschnauzer. För att kunna göra skulpturer av kaninerna hyrde hon två kaniner under en tid. Haren dök bara upp en dag och visade sig för henne ute på gården och så fick hon idén att göra en skulptur av den. Katten har funnits i hennes närhet, även om den inte var hennes egen. Namnen på djuren, förutom Bella, har tillkommit genom att invånarna fått skicka in förslag på vad de skulle heta.

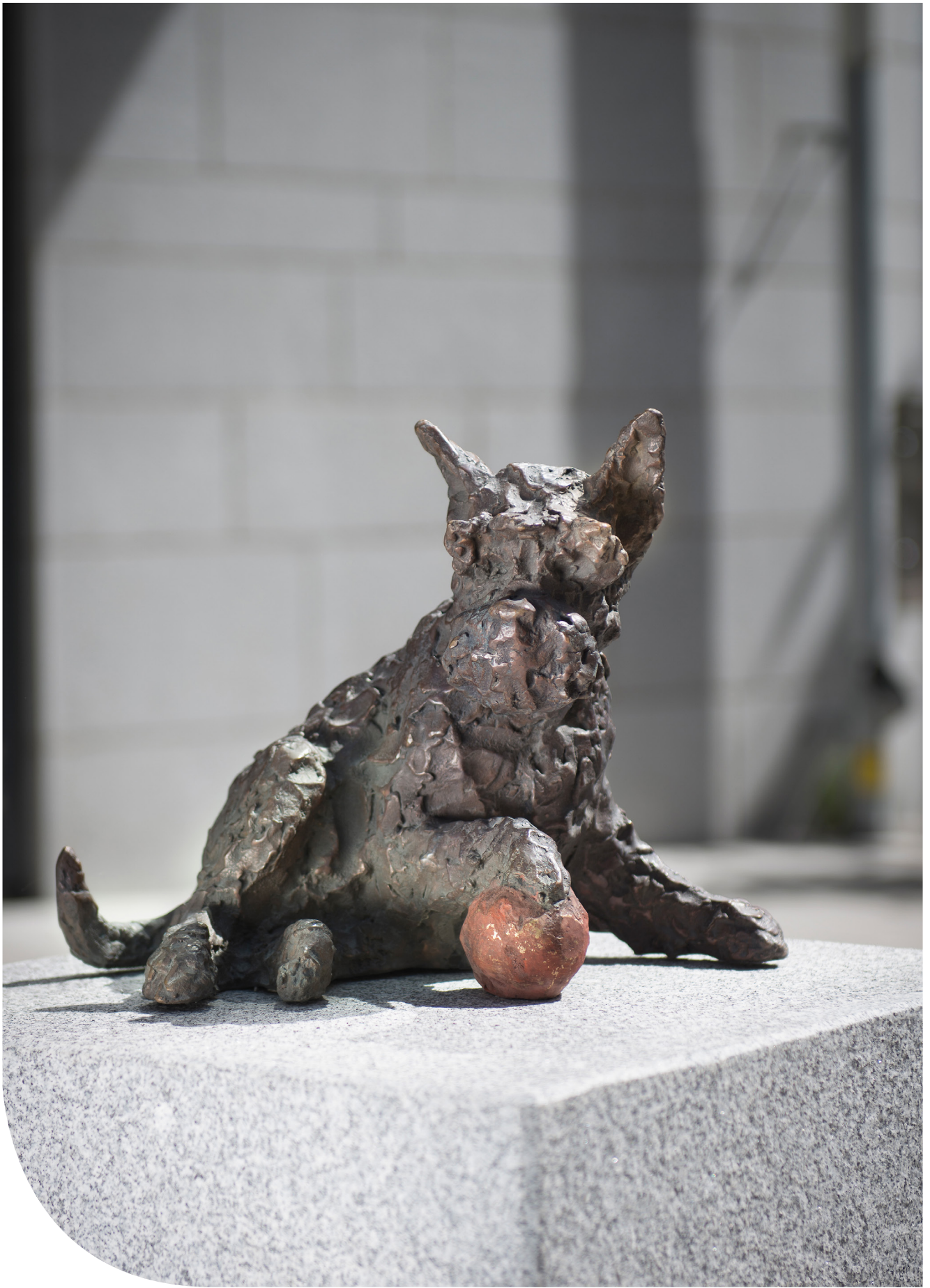
Katten Toulouse. © Hermine Keller/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

Haren Hassan. © Hermine Keller/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

Kaninerna Kalle och Karin. © Hermine Keller/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

Hunden Bella. © Hermine Keller/ Bildupphovsrätt i Sverige 2018. Foto: Eva Dalin

5

Samtalsfrågor

1. Beskriv ett av djuren. Vad gör den/det?
_____
2. Hur känner de sig?
_____
3. Vilka personligheter har de? Är de till exempel lekfulla, allvarliga, lugna, livliga ?
_____
4. Vilken miljö skulle ni kunna hitta dessa slags djur i om de vore levande?

Uppgifter

- A) Jobba med egna djurskulpturer i lera. Låt eleverna göra sina favoritdjur.
•
- B) Skriv en text eller en dikt i jagform utifrån djurets perspektiv. Vad får djuret se under en dag? Fantisera!

”Nu är eleverna experter på konsten i Täby.”

KAPITEL 4

ÅTERSAMLING I KLASSRUMMET

Samla eleverna efter konstvandringen och fundera över vad ni har sett tillsammans. Minns de vad verken hette? Minns de något annat? Skriv upp på tavlan efter hand som eleverna kommer på konstnär, material, titlar och de tankar de fått. Har de kanske fått något favoritkonstverk? Fundera också över vilken roll konsten spelar på de olika platserna. Hur skulle platserna och även samhället vara utan konst? Behövs den? Vilken roll spelar den för invånarna och de som tillfälligt besöker kommunen?

Nu är eleverna experter på konsten i Täby. Uppmana dem att berätta om konsten för sina föräldrar, syskon eller kompisar nästa gång de besöker Täby centrum.

FÖRSLAG PÅ SKAPANDE

Offentlig konst om eleverna får bestämma

WORKSHOP

Låt eleverna välja en plats som de tycker är viktig och sedan beskriva platsen. Hur ser den ut? Vilken känsla har platsen?

Låt sedan eleverna skissa fram ett konstverk som de tycker att platsen behöver. Olika nivåer är möjliga. De kan teckna, rita eller arbeta tredimensionellt.

Avslutningsvis arbetar de med en projektbeskrivning av konstverket och förklarar varför de valde det konstverket till den platsen.

Arbetet kan pågå som ett projektarbete under ett par veckor eller göras på en lektion beroende på material och tid. På ett liknande sätt arbetar konstnärer när de ska göra offentlig konst.

SKULPTUR TILL SKOLAN

Låt eleverna arbeta med att ta fram en modell till en skulptur för sin skola. Använd gärna självtorkande lera som går att måla på. Teman kan vara djur eller fantasidjur eller tex lekskulptur.

TECKNA OCH SKRIVA

Låt eleverna ta med sig ett skissblock och teckna av några av de skulpturer ni tittar på under rundvandringen. Att teckna av skärper seendet.

Skriv texter, dikter, berättelser till konstverken.

Lycka till med uppgifterna och det skapande arbetet!

KÄLLOR

TRYCKTA KÄLLOR

Hermerén Karin, *Offentlig konst ett kulturarv*, Tillsyn och förvaltning av byggnadsanknuten konst, 2014

Lindberg, Lars, *Gråtande pojke i parken har invigts*, Norran den 25/10 2014

Mårtens, Ann, *Däggdjur med outgrundliga blickar*, Skulptören Eva Fornå tar det djuriska in i människornas värld, Konstperspektiv nr. 1 2012

Utställningskatalog *Knutte Wester* på Stockholms läns museum, katalog från Stockholms läns museum och Skellefteå Konsthall, Galleri Andersson/Sandström 2013

OTRYCKTA KÄLLOR

Intervju med Hiroshi Koyama den 3 mars 2017

Mailkorrespondens med Mats Åberg den 29 mars 2017

Intervju med Eva Fornå den 30 mars 2017

Intervju med Stig Edlund om Hermine Keller den 19 juni 2017

Eva Fornås hemsida: <http://www.evaforaa.se/>

Mats Åbergs hemsida: <http://www.matsaberg.com/?ID=89>

Knutte Westers hemsida, <https://www.knuttewester.com/>

UTDRAG UR FN:S BARNKONVENTION

Den 20 november 1989 antog FN:s generalförsamling konventionen om barnets rättigheter. Barnkonventionen slår fast att alla barn har samma rättigheter. Du är barn tills du fyllt 18 år. Barn har rätt att växa upp i trygghet, har rätt till utbildning har rätt att komma till tals. Barn har också rätt till ett eget språk och en egen identitet. 191 länder har anslutit sig till konventionen som också är lagligt bindande. Den består av 54 artiklar.

Artikel 12

Alla barn har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör dem. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör ett barn ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet, religionsfrihet och frihet att bilda organisationer ska respekteras.

Artikel 22

Alla flyktingbarn har rätt till skydd och hjälp om de kommer ensamma eller tillsammans med föräldrar eller annan person.

Artikel 31

Barn har rätt till lek vila och fritid och att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM

TÄBY

SLÖJD STHLM